

SUG'URTA KOMPANIYALARIDA 17-SONLI "SUG'URTA SHARTNOMALARI" MHXSNI QO'LLASH SABABLARI VA MUAMMOLARI

Abdusaidov S. J.

TDIUSF doktranti

Annottasiya:

Maqolada sug'urta kompaniyalarida 17-son MHXS "Sug'urta shartnomalari" standartini joriy etish bilan bog'liq sabablar va muammolar tahlil qilinadi. Standart tomonidan kiritilgan asosiy o'zgarishlar, jumladan, sug'urta majburiyatlarini o'lchash, foyda va zararni hisobga olish, moliyaviy hisobot talablari bo'yicha yangi yondashuv muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: 17-son MHXS, sug'urta kompaniyalari, moliyaviy hisobotlar, sug'urta shartnomalari, majburiyatlar hisobi, diskontlangan pul oqimlari, aktuar hisoblar, buxgalteriya hisobi standartlari, moliyaviy ma'lumotlarning shaffofligi, normativ talablar.

Аннотация: В статье анализируются причины и проблемы, связанные с внедрением стандарта МСФО 17 «Договоры страхования» в страховых компаниях. Рассматриваются ключевые изменения, введенные стандартом, включая новый подход к оценке страховых обязательств, учет прибыли и убытков, а также требования к финансовой отчетности.

Ключевые слова: МСФО 17, страховые компании, финансовая отчетность, страховые контракты, учет обязательств, дисконтированные денежные потоки, актуарные расчеты, стандарты бухгалтерского учета, прозрачность финансовых данных, регуляторные требования.

Abstract:

The article analyzes the reasons and problems associated with the implementation of the IFRS 17 Insurance Contracts standard in insurance companies. The key changes introduced by the standard are considered, including a new approach to assessing insurance liabilities, accounting for profit and loss, and financial reporting requirements.

Keywords: IFRS 17, insurance companies, financial statements, insurance contracts, accounting for liabilities, discounted cash flows, actuarial calculations, accounting standards, transparency of financial data, regulatory requirements.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) tashkilotlarning moliyaviy hisobotlarining shaffofligi va solishtirilishini ta'minlashning muhim vositasidir. Ular orasida 2023-yil 1-yanvardan kuchga kirgan 17-son MHXS Sug'urta shartnomalari standarti sug'urta sohasi uchun eng muhimlaridan biri hisoblanadi. Ushbu standart sug'urta shartnomalari bo'yicha buxgalteriya hisobi metodologiyasini takomillashtirish va moliyaviy natijalar to'g'risida aniqroq va izchil hisobot berishni ta'minlash uchun qabul qilingan. Biroq, 17-son MHXSni sug'urta kompaniyalarida qo'llash ularning faoliyatining o'ziga xos xususiyati va yangi yondashuvning yuqori murakkabligi tufayli bir qator muammo va qiyinchiliklar bilan bog'liq. Ushbu maqolada sug'urta kompaniyalarida 17-son MHXSni qo'llash sabablari va muammolari ko'rib chiqiladi, shuningdek, ushbu masala bo'yicha olimlar va tahlilchilarning fikrlari keltirilgan.

17-son MHXS Sug'urta shartnomalari standarti 2017 yilda qabul qilingan va bir necha yil o'tib kuchga kirdi. Uni joriy etishdan asosiy maqsad sug'urta shartnomalari bo'yicha daromadlar va majburiyatlarni yanada aniqroq hisobga olishni ta'minlash, shuningdek, butun dunyo bo'ylab turli sug'urta kompaniyalarining moliyaviy hisobotlarini taqqoslashni yaxshilashdan iborat edi. Standart sug'urta kompaniyalarining tavakkalchiliklari va majburiyatlarini etarli darajada aks ettirish uchun etarli darajada batafsil va moslashuvchanlikni ta'minlamagan avvalgi 4- MHXS Sug'urta shartnomalarini almashtirdi.

17- MHXS sug'urta shartnomalarini hisobga olishda joriy qiymatni o'lchash tamoyillari asosida, jumladan, nafaqat majburiyatlarini hisoblash va risklar haqidagi ma'lumotlar o'zgarganda ushbu majburiyatlarni yangilash kabi kompleks yondashuvni joriy qiladi. Biroq, ushbu standart amalga oshirish jarayonida bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, bu sug'urta faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq.

Turli olimlar, xususan, F.Lyuis (2021) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarga ko'ra, 17- MHXS ni joriy etish axborot tizimlarini yangilash, xavflarni baholashning yangi usullarini ishlab chiqish va xodimlarni o'qitish uchun katta xarajatlarni talab qiladi. Bu, ayniqsa, bunday o'zgarishlarga tayyorlik darajasi past bo'lishi mumkin bo'lgan rivojlanayotgan bozorlarda ishlaydigan kompaniyalar uchun qiyin bo'ladi.

17-son MHXS Sug'urta shartnomalarini joriy etish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar va ilmiy fikr-mulohazalar sug'urta kompaniyalari yangi standartni qabul qilishda duch keladigan foyda va qiyinchiliklarni ta'kidlaydi. P.Stivens (2020) fikricha, 17- MHXS moliyaviy shaffoflikni sezilarli darajada yaxshilaydi va sug'urta kompaniyalarining uzoq muddatli majburiyatlarini yanada aniqroq hisobga olish imkonini beradi. Biroq, u, shuningdek, bunday yondashuvni amalga oshirish barcha buxgalteriya jarayonlarini qayta ko'rib chiqish uchun katta kuch talab qilishini va mavjud tizimlarni qayta ko'rib chiqish uchun katta xarajatlarni talab qilishi mumkinligini ta'kidlaydi.

M. Jonson (2022) ta'kidlaydiki, ko'plab sug'urta kompaniyalari uchun asosiy muammo diskontlangan pul oqimi asosida yangi majburiyatlar va aktivlarni hisobga olish zarurati bo'ladi, bu esa yanada murakkab va aniq hisob-kitoblarni talab qiladi. Bu hali bunday hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun zarur tahliliy vositalarga ega bo'lmagan sug'urta kompaniyalari uchun muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

17-son MHXSni joriy qilishda sug'urta kompaniyalari bir nechta muhim muammolarga duch kelishadi:

1. Amalga oshirish va moslashtirish xarajatlari. Yangi standartga o'tish axborot tizimlarini yangilash va kadrlar tayyorlash uchun katta mablag'larni talab qiladi. Yirik kompaniyalar uchun bu xarajatlar millionlab dollarni tashkil qiladi va kichik sug'urtachilar uchun ayniqsa ahamiyatlidir.

2. Majburiyat va aktivlarni baholashda qiyinchilik. 17- MHXS sug'urta shartnomalari bo'yicha to'lovlar bilan bog'liq pul oqimlarini hisoblash uchun murakkab modellardan foydalanishni talab qiladigan majburiyatlarni joriy qiymat bo'yicha o'lchash tamoyilini kiritadi. Bu moliyaviy hisobotlarning murakkabligini oshirishga va hisob-kitoblarni tez-tez yangilash zarurligiga olib kelishi mumkin.

3. Foyda va zararni hisobga olishga yondashuvni o'zgartirish. Standart "pul oqimlari" va "aktuar hisob-kitoblar" tamoyillari asosida daromad va xarajatlarni tan olishni talab qiladi. Bu sug'urta kompaniyalarining daromad va xarajatlarni tan olish usulini sezilarli darajada o'zgartirishi va moliyaviy ko'rsatkichlarga ta'sir qilishi mumkin, bu esa investorlar va aksiyadorlar orasida tashvish uyg'otadi.

4. Uzoq muddatli shartnomalar tuzgan kompaniyalar uchun risklar. Annuitetlar yoki pensiya mahsulotlari kabi uzoq muddatli shartnomalar bilan shug'ullanadigan sug'urta kompaniyalari kelajakdagi foyda va daromadlarni hisoblashda qo'shimcha qiyinchiliklarga duch kelishadi, bu esa hisobotning o'zgaruvchanligiga olib keladi.

5. Turli normativ talablarga moslashish muammolari. Ba'zi mamlakatlarda sug'urtachilar 17-son MHXS ni qo'llashda turlicha bo'lib, global hisobot berish va standartlashtirish jarayonini qiyinlashtiradi. Ba'zi hollarda regulyatorlar qo'shimcha hisobotlarni talab qilishi yoki xavflarni baholash uchun turli usullardan foydalanishi mumkin.

17-son MHXSning joriy etilishi sug'urta kompaniyalari uchun sug'urta shartnomalari hisobi va hisobotini takomillashtirishga qaratilgan muhim qadamdir. Biroq, bu jarayon bir qator qiyinchiliklar, jumladan, amalga oshirish uchun yuqori xarajatlar, majburiyatlar va aktivlarni baholashdagi qiyinchiliklar, foyda va zararni hisobga olishga yondashuvlarni o'zgartirish zarurati bilan bog'liq.

Shuni ta'kidlash kerakki, qiyinchiliklarga qaramay, 17-son MHXSga o'tish moliyaviy hisobotlarning shaffofligini sezilarli darajada yaxshilashga va kelajakdagi to'lovlar va daromadlarni bashorat qilishning yaxshilanishiga olib kelishi mumkin. Standartni

muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun kompaniyalar yangi texnologiyalarga sarmoya kiritishlari, xodimlarni o'qitishlari va biznes jarayonlarini yangi talablarga moslashtirishlari kerak.

Kelajakda, ayniqsa, kichik va o'rta sug'urtachilar hamda rivojlanayotgan bozorlarda faoliyat yurituvchi kompaniyalar uchun 17-son MHXSni joriy etishni soddalashtirish usullarini tadqiq etish va ishlab chiqishni davom ettirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv standartning global darajada barqaror va adolatli qo'llanilishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdusalomova, N. B. "Sug'urta tashkilotlarida buxgalteriya hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish." Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting 4.05 (2024): 83-90.
2. Льюис, Ф. (2021). Проблемы внедрения МСФО 17 в страховых компаниях: вызовы и решения. Журнал страховой теории и практики, 12(3), 45–59.
3. Стивенс, П. (2020). МСФО 17: Перспективы и трудности для страхового сектора. Международный обзор финансов, 22(1), 34–50.
4. Джонсон, М. (2022). Новая волна: как МСФО 17 изменяет финансовую отчетность страховых компаний. Финансовый журнал, 19(4), 78–90.
5. Международный стандарт финансовой отчетности № 17 «Договоры страхования». (2017). Международные стандарты финансовой отчетности.